

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa HE-luonnoksesta ammattipätevyiden tunnustamista koskevan direktiivin täytäntöönpanon täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta.

Lausuntopyyntö 17.2.2020 VN/3466/2020 ja VN/3466/2020-OKM-1

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston lausunto Opetus ja kulttuuriministeriölle 19.3.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi, joka koskee ammattipätevyiden tunnustamisesta annetun lain, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain sekä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamista. Hallituksen esitys liittyy pääosin ns. ammattipätevyysdirektiivin 2005/36/EY muutosten täytäntöönpanon täydentämiseen komission käynnistämän rikkomusmenettelyn johdosta.

Oikeusministeriötä pyydetään ottamaan lausunnossaan kantaa ehdotettujen muutosten lisäksi siihen, onko ammattipätevyiden tunnustamisesta annetun lain ja ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain sääntely riittävää uuden tietosuojalainsäädännön valossa, vai tulisiko esimerkiksi henkilötunnuksen käsittelystä säätää mainituissa erityislaeissa, kun Opetushallitus lakeja soveltaessaan käsittelee henkilötunnusta yhtenä henkilötietona.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto lausuu näkemyksensä seuraavista lakimuutosehdotuksista:

1. Ammattipätevyiden tunnustamiseen liittyvistä lakiehdotusmuutoksista (1384/2015)
2. Ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta (1385/2015)
3. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta (559/1994)

Lausumme ensin yleisellä tasolla kannanottomme lakien tarkennuksiin ja muutosesityksiin ja sen jälkeen esitämme lausuntomme kustakin kolmesta lainkohdasta erikseen.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto puoltaa kyseessä oleviin lainsäädäntömuutoksiin kiinnittyvää taustalähtökohtaa ulkomailla suoritettujen ammattipätevyksien, kelpoisuuksien sekä korkeakouluopintojen rinnastamisen tarkentamisesta lainsäädännöllä. Erityisesti kannatamme ammattiin ja tehtäviin hakeutumisen mahdollisuuksien tasapuolista ja oikeudenmukaisen

mahdollistamista myös muualla Eu:ssa ja kolmansissa maissa tutkintonsa tai tutkinnon osan tai pätevyyden saaneille. Pidämme kuitenkin tässä yhteydessä erityisen tärkeänä, että lainsäädännön muutoksia tehdessä varmistutaan siitä, että lainsäädäntö edelleen tukee osaltaan 1) asiakasturvallisuuden näkökulmaa sekä 2) tunnistamis- ja tunnustamispäätösten haku- ja päätösprosessien toimivien ja päättävien viranomaisten mahdollisuutta vaatia tarvittavan mukaiset osaamisen täydennykset koskien sekä teoreettista tietämystä sekä valvotusti ja tavoitteellisesti ohjattuja harjoitteluja. Tämä tulee varmistaa mielestämme niin, että vastaavia tutkintoja ja ammattipätevyyksiä suorittaneilla on mahdollisuus täydentää tutkintonsa, jotta heillä on mahdollisuus saada kelpoisuus ja työtehtävä kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella työmäärällä huomioiden muu tutkinnon tuottama osaaminen. Tässä lähtökohtanamme lausunnon antamisessa on ollut, että mahdollisuus täydentämiseen tulee olla säädetysti. Täydentämisen pitää perustua lakiin ja/tai tarkempiin sääddöksiin sekä säädeltyihin ja valvottuihin viranomaiskäytäntöihin, joissa koulutuksista ja niiden suunnittelusta vastaavat ovat määritelleet riittävät koulutuksen teoreettiset tavoitteet, sisällöt ja osaamiskuvaukset sekä harjoittelujen tavoitteet, sisällöt ja osaamiskuvaukset kuin myös asiakasturvallisuuteen liittyvät osaamiskuvaukset ja kielitaitovaatimukset.

1. Ammattipätevyyden tunnustamiseen liittyvistä lakiehdotusmuutoksista (1384/2015)

Muutokset §:n 3 osalta palvelevat näkemyksemme mukaan ammattipätevyyksien helpompaa ja oikeudenmukaisempaa tunnistamista, koska pykälässä 1 nostetaan tekstiin lainsäädännön merkitys. Tämä nostaa vahvemmin esille tutkintoa opiskelleille oikeutetun näkökulman siitä, että ammattipätevyyden osaamisvaatimukset ovat riittävällä tasolla kuvattuna lainsäädännössä. Tämä todennäköisesti lisännee pätevyysien osalta tasa-arvoisempaa ammattipätevyyden tunnistamista koulutusympäristöstä tai –maasta riippumatta. Tämän pykälän osalta niin ikään lisäys 12 tarkentaa ammattipätevyysvaatimuksia. Harjoittelun ottaminen erilliseksi maininnaksi lakiin palvelee myös tasa-arvoisempaa ja oikeudenmukaisempaa ammattipätevyyksien rinnastamista. Lisäys mahdollistaa todennäköisesti myös koulutuksellisten ”umpiperien vähentämistä”, koska osaamiseen perustuvaa harjoittelun aikaikkunaa laajennetaan laveammaksi, jolloin sen suorittaminen mahdollistuu joustavammin myös tutkinnon jälkeen niissä erityistapauksissa, jossa sen huomioiminen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi kelpoisuuden saamiseksi ja opiskeluaikojen venymisen kohtuuttomuuksien välttämiseksi on tarpeellista.

Niin ikään ammattipätevyyden tunnustamisen liittyvän §:n 4 lisääminen on kannatettavaa, jossa tuodaan esille tunnistamispäätöksen saaneen oikeus harjoittaa ammattia. Tämä myös lakitekstinä osaltaan lisännee tasa-arvoisempaa ammattipätevyyden hakeneiden kohtelua ja ryhdittää tunnistamisen käytäntöjä.

Myös §:n 26a lisääminen on perusteltua, koska se osaltaan edelleen tarkentaa edellä esillä ollutta harjoittelun kokonaisuuden merkitystä ammattipätevyyden tuottamisen osana. Uudessa pykälässä kuvattu harjoittelun suuntaviivojen kirjaaminen on todennäköisesti osaltaan selventämässä ulkomailla suoritettujen harjoittelujen sopivuutta, mutta samalla toisaalta niiden huomioimista oikeudenmukaisesti. Samalla lisäpykälä kuitenkin suuntaa huomion mahdolliseen tarpeeseen tarkentaa harjoitteluista sen välttämättömän osan, joka perehdyttää suomalaisiin

ammattikäytäntöjen piirteisiin, tehtäviin ja osaamisalueihin, jotka ovat välttämättömiä suomalaisen ammattipätevyyden osana. On tärkeää huomioida, että asetuksen tasolla asiaa säädetään edellä kuvatun suuntaiseksi jo ennakkollisesti.

2. Ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta

§:ssä 2 tehty selvennys- ja sanamuotomuutos on mielestämme kannatettava, koska siinä rinnastaminen liitetään vahvemmin viran/tehtävän kelpoisuusvaatimukseen. Tämä parantaa ymmärtääksemme korkeakoulutettujen mahdollisuutta ja oikeutta saada tehtäviä, joihin heillä lähtökohtaisesti koulutuksensa perusteella olisi oikeus. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen opintoja riittävästi suorittaneella (60 op) on mahdollisuus tehdä varhaiskasvatuksen opettajan/sosionomin tehtäviä, joihin heillä tosiasiallisesti ja todennäköisesti on osaamista. Myös tällä ehkäisemme koulutuspolitiikkamme tavoitetta ehkäistä ”pussinperiä” ja kohtuuttomia tilanteita jo korkeakoulutetuille, jotka voivat täydentää osaamistaan vaaditun sopivaksi määritellyn korkeakoulututkinnon jatkoksi tai lisäosaksi.

Niin ikään tarkennukset §:ssä 3 ja 4 koskien käsitettä korkeakouluopinnot ovat asiallisia ja selkeyttä palvelevia suhteessa lain tarkoitukseen. Erityisen kannatettava muutos §:ssä 4 on lisäys, jossa korkeakouluopintojen rinnasteisuus asetetaan korkeakouluopintojen kokonaisuuteen. Tällä edistetään korkeaa koulutustasoa ja samalla huolehditaan korkeakouluopintojen rinnasteisuuden huomioimisesta oikeudenmukaisella tavalla liittäen se kuitenkin kelpoisuusvaatimuksiin. Tämä tarkennus on tärkeä, jotta tiettyyn tehtäviin saadaan koulutettuja, joilla myös muut tutkinnon osat palvelevat osaamista, jota kelpoisuusvaatimukset kokonaisuudessaan edellyttävät. Pidämme tässä yhteydessä tärkeänä, että lainsäädäntö mahdollistaa sen, että viranomaisella, jonka tehtävänä on tunnistaa ja tunnustaa rinnasteista tutkintoa, on käytössään kyseiseen tutkintoon tai tutkinnon osaan/sisältöalueeseen liittyvät Suomen lainsäädäntöön, toimintaprosesseihin, käytäntöihin ja toimintatapoihin, ammatilliseen etiikkaan, kielitaitoon ja yleensä asiakasturvallisuuteen liittyvät vähimmäisosaamisvaatimukset sekä teoreettisen että käytännön harjoittelun osalta ja tältä pohjalta myös mahdollisuus esittää täydennettävän osaamisen osa-alueet, jotka tutkinnon tai tutkinnon osaan pitää täydentää saadakseen kelpoisuuden.

3. Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta (559/1994)

Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain 8§:n osalta emme sosiaalialan amk-verkoston lausu konkreettisia sisältöehdotuksia. Katsomme sen olevan aluetta, josta lausunto-osaaminen on enemmänkin ammattikorkeakoulun terveysalan verkostoon kuuluvilla asiantuntijoilla. Pidämme kuitenkin tarkennuksia myös tältä osin kannatettavina.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 19.3.2020

Markku Koivisto

Satu Vaininen

Oulun ammattikorkeakoulu

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Puheenjohtaja

Varapuheenjohtaja